

Z p r a v o d a j

XX. ročník

9

2009

- 2 Editorial
Skansen a jeho stručná historie. Ukončování středního vzdělávání v Evropě ve Zpravodaji – rozvrh do konce letošního roku.
- 3 Je pro starší pracovníky těžší se vzdělávat?
Vzdělávací potřeby starších zaměstnanců a souvislost mezi stupněm dosaženého vzdělání a mírou zaměstnanosti ve vyšším věku.
- 4 Ukončování středního vzdělávání v Evropě 1
Podrobnější údaje. Země, nichž je celostátní zadání maturitní zkoušky alespoň v jednom vyučovacím předmětu shodné pro všeobecně vzdělávací i odborné školy (Itálie, Polsko a Slovensko). Země, v nichž se studium ve středních školách ukončuje bez jakékoliv závěrečné zkoušky (Španělsko, Švédsko a Turecko).
- 10 Evropský a německý rámec kvalifikací
Jak Německý rámec kvalifikací (DQR) ovlivní prostupnost v odborném vzdělávání. Význam Evropského rámce kvalifikací pro přeshraniční spolupráci a další vzdělávání.
- 11 Přejít ze školy do profesní přípravy
Obavy absolventů všeobecně vzdělávacích škol z přechodu do duálního systému. Jak může pomoci vhodné poradenství.
- 13 Užitečná EVE
Databáze projektů realizovaných v oblasti vzdělávání v EU, kterou provozuje GR pro vzdělávání a kulturu Evropské komise.
- 13 Názory mladých lidí na vědu
Šetření Eurobarometru „Mladí lidé a věda“ vyznělo ve prospěch vědy a techniky.
- 14 Co nového v časopisech
L'enseignement technique, 2009, No. 222; Céreq Bref, 2008, No. 257; Formation Emploi, 2009, No. 106.
- 15 Nové knihy v knihovně
- 16 Zajímavé internetové adresy
Věnováno knihovnám, vzdělávání a čtení.

Editorial

Švédsko bez většího rozruchu předsedá Evropské unii. Připomínáme to obrázkem z proslulého Skansenu, muzea lidových staveb pod širým nebem ve Stockholmu. Muzeum bylo založeno v roce 1891 a je v něm asi 150 budov pocházejících převážně z 18. a 19. století. Takhle vypadá vchod do zemědělské usedlosti. Jméno Skansen se stalo obecným názvem pro podobná muzea v Evropě (například i v Rožnově pod Radhoštěm). Slovo skans ve švédštině znamená šance či opevnění, popřípadě kajuty pro mužstvo na obchodní lodi, en je přípojný člen, který má funkci určitého členu. Takže Skansen jsou určité ne ledajaké šance.

V minulém čísle Zpravodaje byl uveřejněn článek o ukončování středního vzdělávání v Evropě, který poskytuje celkový přehled o postupech ukončování studia v jednotlivých zemích. V tomto čísle a

v dalších třech číslech, která zbývají do konce roku, chceme přinést podrobnější popisy situace ve všech zemích zúčastněných v přehledu. Zkoumané země jsme rozdělili do pěti skupin. Ve třech z nich se konají celostátní maturitní (adjektivum maturitní používáme pro jeho stručnost a výstižnost pro české čtenáře) zkoušky. Tyto tři skupiny se od sebe liší tím, že: zkoušky jsou stejné pro všeobecné a odborné vzdělávání; zkoušky jsou různé pro všeobecné a odborné vzdělávání; zkoušky se skládají jen ve všeobecně vzdělávacích školách. Zbývají dvě skupiny tvoří země, v nichž se pořádají zkoušky jen školní, a země, které dávají vysvědčení jen za absolvování školy. V tomto čísle uvádíme podrobnější informace o zemích ze dvou nejméně zastoupených skupin, které mají po třech členech. Země, kde se žádné maturitní zkoušky nekonají, jsou Španělsko, Švédsko a Turecko. Země, ve kterých jsou zkoušky zadávány celostátně a jednotně pro všeobecně vzdělávací i odborné školy, jsou také tři: Itálie, Polsko a Slovensko.

Informace o všech zemích čerpáme hlavně ze sítě Eurydice, která je nedocenitelným zdrojem přehledně uspořádaných informací. Někdy jsme však ani tam nenašli jednoznačnou odpověď, a proto jsme museli pátrat i v dalších dostupných pramenech. Popis slovenského systému převzatý z Eurydice jsme záměrně ponechali ve slovenštině, protože si myslíme, že znalost každého cizího jazyka člověka obohacuje a je třeba si ji udržovat, a také nemůže být nic „ztraceno v překladu“. Zajímavé je, že na Slovensku byly nedávno zrušeny tři úrovně maturitní zkoušky, označované písmeny A, B, C, a dvě úrovně zůstávají jen při zkoušce z cizího jazyka. Podrobněji si to můžete prostudovat na stránkách NÚCEM.

Pokud jste se někdy podíleli na mezinárodním projektu (např. v rámci programu Leonardo da Vinci), můžete nahlédnout do databáze EVE popisované na straně 13. Pravděpodobně tam „svůj“ projekt a jeho výdobytky najdete. Databáze má však sloužit spíš k tomu, aby se uživatelé dozvěděli o projektech, o nichž zatím neměli buď žádné, nebo jen malé tušení, a mohli využívat jejich výsledků.

Na stejné stránce je informace o Eurobarometru, který zjišťoval vztah mladých lidí k vědě a technice. Tento vztah se zdá být celkem dobrý, což je trochu v rozporu s tím, že se pro tyto obory studia rozhoduje poměrně málo mladých lidí.

AK

Je pro starší pracovníky těžší se vzdělávat?

Odpověď na tuto otázku jsme vybrali z článku z časopisu *European journal of vocational training*. Celý článek se zabývá i jinými problémy aktivního stárnutí¹ a je v tištěné i elektronické podobě k dispozici v knihovně.

Důležitým aspektem úvah o stárnutí a produktivitě je, zda mají starší pracovníci větší potíže s osvojováním nových znalostí a dovedností. Ví se, že jejich vzdělávací potřeby jsou odlišné od potřeb mladších lidí. Vzdělávání pro starší pracovníky musí být navrženo tak, aby plně využilo jejich zkušenosti a znalosti a zároveň je přivedlo k novým způsobům myšlení a jednání. Vzdělavatelnost, tzn. schopnost se učit, není snadné měřit. Mezinárodní výzkum gramotnosti dospělých (IALS) provedený v roce 1994 je však významným zdrojem informací o vztahu mezi věkem, produktivitou a vzdělavatelností. IALS ukazuje, že dovednost učit se se zlepšuje praxí a zhoršuje se, není-li používána – v období, kdy se pracovníci nevěnují vzdělávání, obvykle ztrácejí učební návyky. Možná nižší motivace starších zaměstnanců k zapojení se do vzdělávacích aktivit je často mylně přičítána jejich věku.

Je doloženo, že produktivní potenciál starších lidí není podstatně zhoršen věkem jako takovým. Pracovníci zaměstnaní v prostředí, které přeje učení, jsou méně náchylní k poklesu míry vzdělavatelnosti. Pokles ve výkonnosti může být způsoben zastaráváním znalostí a dovedností nebo fenoménem vyhoření (*burnout*), k němuž může dojít v každém věku a může být napraven vhodným způsobem vzdělávání nebo úpravou pracovních podmínek. Vzdělavatelnost není určována věkem, je však odrazem pracovního prostředí, s nímž se člověk v průběhu pracovního života setkává. Profesní příprava a rekvalifikace jsou proto důležitými faktory ve zvyšování zaměstnatelnosti starších pracovníků.

Trend předčasného odchodu do důchodu se ve všech evropských zemích zpomaluje nebo zastavuje. Opačný trend je však značně nepopulární – prodloužení věku odchodu do důchodu, který je v současné době zhruba na hranici 60 let, k zákonem stanovenému věku 65 let, který již platí v některých státech EU, se střetává s velkým odporem. Některá zjištění napovídají, že pokračující profesní příprava na pracovišti může povzbuzovat pracovníky k tomu, aby zůstali na trhu práce déle.

Tuto teorii podporuje významné spojení mezi stupněm dosaženého vzdělání a věkem odchodu do důchodu. Podle dánské zprávy *Seniři a trh práce* (2004) činí míra zaměstnanosti u osob ve věku 60-66 let s vysokým školským vzděláním 52 %, zatímco u lidí se základním vzděláním jen 16 % (viz tabulka). Tento rozdíl se s vě-

kem zvyšuje. Více vzdělanějších lidí dosahuje nyní věku 50 až 55 let, a proto se vyhlídky na práci ve vyšším věku zlepšují.

Míra zaměstnanosti podle stupně dosaženého vzdělání a věku v Dánsku (%)

Věk	55-59	60-66	67-74
Základní škola	58	16	4
Střední škola (10.-12. ročník)	75	30	5
Krátká VŠ (12.-14. ročník)	81	37	13
Střední VŠ (15.-16. ročník)	86	39	10
Dlouhá VŠ (17.-18. ročník)	91	52	19
Celkem	74	27	6

Pramen: Statistics Denmark, Copenhagen 2004.

V mnoha zemích vedla zvýšená flexibilita v organizaci pracovní doby k vytvoření účtů pracovní doby pro jednotlivé zaměstnance. Například v Nizozemsku zahrnuje zhruba jedna třetina velkých kolektivních smluv možnost ukládat si ušetřený čas pro vzdělávací účely. Šetřením zaměstnavatelů v západním Německu se zjistilo, že 11 % všech podniků, které poskytují profesní přípravu a používají účty pracovní doby, nabízí možnost nahromadit si určitý objem pracovní doby pro vzdělávací účely.

Anna Konopásková

¹ *Se stárnutím společnosti si politici činitelé uvědomují nutnost udržet starší pracovníky v zaměstnání. V celé Evropě nabývá celoživotní vzdělávání na významu. Dospělí, kteří zůstávají déle aktivní, potřebují vzdělávání a přeškolení, mají-li si uchovat produktivitu. Přesto účast na profesní přípravě s věkem klesá. Článek analyzuje vývoj evropské politiky zaměstnanosti, koncepci aktivního stárnutí a změny průběhu života, a zkoumá, zda se produktivní potenciál starších lidí podstatně zhoršuje věkem jako takovým. Je analyzována úloha sociálních partnerů týkající se možné prospěšnosti profesní přípravy pro vysoce vzdělané pracovní síly. Článek zpochybňuje tradiční představy o starších pracovnících a obhajuje věkově neutrální přístup k profesní přípravě: sebevzdělávání se musí stát zvykem, který s věkem neslabne.*

Pramen: HESSEL, Roger. *Active ageing in a greying society: training for all ages*. EJVT, 2008, No. 45, p. 153-155.

Ukončování středního vzdělávání v Evropě 1

V minulém čísle Zpravodaje jsme uveřejnili srovnávací přehled ukončování středního vzdělávání v Evropě převzatý z publikace Klíčové údaje o vzdělávání v Evropě 2009. Nyní jsme rozdělili země do pěti skupin podle toho, jak v nich ukončování studia probíhá. Nejsnadněji se vydělila skupina tří zemí, v nichž se žádné maturitní zkoušky nekonají. Potom skupina zemí, v nichž zkoušky pořádá škola (někdy s externí verifikací). Zbyly země, kde jsou zkoušky zadávány externím orgánem či úřadem buď celostátně, nebo na nižší správní úrovni. Ty jsme se snažili rozdělit podle toho, zda je jednotné zadání alespoň v některých předmětech shodné pro střední všeobecně vzdělávací i střední odborné školy. Tady bylo zjišťování skutečného stavu složitější, protože v některých podkladech to není výslovně uvedeno. Vyplynuly z něj tři skupiny: celostátní zadání zkoušky je alespoň v jednom vyučovacím předmětu shodné pro všeobecně vzdělávací i odborné školy; všeobecně vzdělávací a odborné školy mají různá zadání; maturitní zkouška se koná jen ve všeobecně vzdělávacích školách. V tomto článku představujeme podrobněji situaci v zemích, které mají celostátní zadání stejné pro všeobecně vzdělávací a odborné školy, a v zemích, které žádnou maturitní zkoušku nemají. (České překlady názvů škol v článku jsou pouze orientační.)

Celostátní zadání maturitní zkoušky je alespoň v jednom vyučovacím předmětu shodné pro všeobecně vzdělávací i odborné školy

Itálie

Druhy středních škol	věk žáků
<i>Liceo classico</i> (klasické lyceum)	14-19
<i>Liceo scientifico</i> (přírodovědné lyceum)	
<i>Liceo linguistico</i> (jazykovědné lyceum)	
<i>Liceo socio-psico-pedagogico</i> (sociálně psychologicko-pedagogické lyceum)	
<i>Liceo artistico</i> (umělecké lyceum)	14-18/19
<i>Istituto tecnico</i> (odborná škola)	14-19
<i>Istituto professionale</i> (profesní škola)	14-17/19
<i>Istituto d'arte</i> (řemeslná škola)	

Hodnocení žáků

Průběžné a roční hodnocení studijních výsledků a chování žáků provádějí učitelé, kteří používají škálu známek od 0 do 10. Znamka nižší než 6 je nedostatečná v chování i v prospěchu. Na konci střední školy žáci skládají státní zkoušku (*Esame di Stato conclusivo dei corsi di studio di istruzione secondaria*), která je osvědčena diplomem (*Diploma di superamento dell'esame di Stato conclusivo dei corsi di studio di istruzione secondaria superiore*).

Zákon č. 425 z roku 1997 schválil některé nové směrnice, které zcela modifikovaly postupy zkoušení. Po deseti letech byl pozměněn zákonem č. 1/2007 a příkazem ministerstva školství z března 2008.

Základními prvky státní zkoušky jsou:

▪ Záměry státní zkoušky

Státní zkouška ověřuje znalosti a dovednosti osvojené v posledním ročníku studia s odkazem na obecné a specifické cíle jednotlivých oborů studia a na všeobecné kulturní složky.

▪ Zkušební komise

Zkušební komisi tvoří šest členů, z nichž polovina je externích a polovina interních, a předsedá jí externí předseda. Zkušební předměty přidělené externím členům jsou každoročně vybírány dle výnosu ministerstva školství (*Ministero dell'istruzione pubblica*). Zkušební komisi jmenuje vedoucí regionálního školského úřadu v souladu s kritérii stanovenými na ústřední úrovni.

Předseda zkušební komise a externí členové zkoušejí žáky ze dvou tříd. Počet externích členů – ne víc než tři – se pro každou třídu rovná počtu interních členů. Členové komise, kteří mají na starost vyučovací předměty, z nichž se píše první a druhý písemný test, musí být přítomni ve zkušební komisi. Ve třídě by nemělo být víc než 35 kandidátů. Předseda komise je zvolen podle stanovených kritérií a postupů z pedagogických pracovníků různých vzdělávacích institucí nebo z těch, kteří jsou déle než tři roky v důchodu. Externí členové zkušebních komisí jsou vybíráni mezi učiteli státních středních škol.

▪ **Obsah státní zkoušky**

Zákon č. 1/2007 stanovuje, že státní zkouška zahrnuje tři písemné testy a ústní zkoušku. První písemný test ověřuje zvládnutí italštiny nebo jiného vyučovacího jazyka a vyjadřovací, logicko-lingvistické a kritické schopnosti kandidáta¹, druhý test se týká vyučovacích předmětů charakteristických pro dané studium a třetí test odráží vyučovací a organizační autonomii každé školy. Třetí test je multidisciplinární a je sestavený z předmětů posledního ročníku. Skládá se ze stručného shrnutí témat, z odpovědí na jednoduché otázky nebo na otázky s výběrem z odpovědí či z řešení problémů nebo praktických a odborných případů i z vytváření projektů. Jeho struktura též umožňuje ověřovat znalosti cizího jazyka.

Texty prvního a druhého písemného testu jsou vybírány ministrem a školám je zasílá ministerstvo školství, text třetího písemného testu vytváří zkušební komise.

Ústní zkouška je multidisciplinární a čerpá ze vzdělávacích programů posledního ročníku.

▪ **Školní kredit (*credito scolastico*)**

Třídní rada může v závěrečném sčítání přidat žákům, kteří si to zaslouží, až 25 bodů za poslední (pátý) ročník studia, které budou připočteny k bodům získaným při písemných testech a ústní zkoušce. V této podobě bylo opatření zavedeno od školního roku 2008/09.

▪ **Formativní kredit (*credito formativo*)**

Formativními kredity jsou osvědčovány doložené praktické zkušenosti získané mimoškolní činností, které mají vztah ke vzdělávacímu programu. Pokud jde o výslednou známku, jsou formativní kredity zahrnuty do školního kreditu.

V odborných školách, profesních školách a řemeslných školách a v uměleckých lyceích bere druhý písemný test v úvahu technické, praktické a laboratorní dimenze vyučovacích předmětů, takže druhý písemný test může trvat i déle než jeden den.

V profesních a řemeslných školách je školní kredit přidělován za první ročník tříletého studia v případě zkoušky pro kvalifikační osvědčení.

¹ Tento test je zřejmě společný pro všeobecně vzdělávací i odborné školy.

Polsko

Druhy středních škol	věk žáků
<i>Liceum ogólnokształcące</i> (všeobecně vzdělávací lyceum)	16-19
<i>Liceum profilowane</i> (specializované lyceum)	
<i>Technikum</i> (střední odborná škola)	16-20
<i>Uzupełniające liceum ogólnokształcące</i> (doplňovací všeobecně vzdělávací lyceum)	18/19-20/22
<i>Technikum uzupełniające</i> (doplňovací střední odborná škola)	18/19-21/22

Na konci studia se ve všech v tabulce uvedených školách konají závěrečné zkoušky (*egzamin dojrzałości – matura*). Školy vydávají maturitní vysvědčení (*świadectwo maturalne*), které je podmínkou pro vstup na vysokou školu. Nové maturitní zkoušky byly zavedeny v roce 2005 v lyceích a v následujících letech v odborných školách a v doplňovacích lyceích a školách.

V roce 2009 již probíhaly maturitní zkoušky ve všech druzích škol podle nových pravidel.¹

Maturitní zkouška se řídí nařízením ministra školství ze dne 30. dubna 2007 o podmínkách a způsobu hodnocení, klasifikaci a postupu do vyšší třídy žáků a studentů a také o provádění testů a zkoušek ve veřejných školách (*Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 7 września 2004 r. w sprawie warunków i sposobu oceniania, klasyfikowania i promo-*

wania uczniów i słuchaczy oraz przeprowadzania sprawdzianów i egzaminów w szkołach publicznych).

Maturitní zkouška je formou hodnocení úrovně všeobecného vzdělání a prověřuje vědomosti a dovednosti, které jsou uvedeny ve standardech zkušebních požadavků, zveřejněných ministerstvem školství. (§ 53.1)

Maturitní zkoušky se konají jednou ročně v době od května do září. Harmonogram zkoušek určuje ředitel Ústřední zkušební komise (Centralna Komisja Egzaminacyjna – CKE)² a oznamuje ho na webových stránkách CKE do 1. září toho školního roku, v němž se budou maturitní zkoušky konat.

Maturitní zkouška je složena ze dvou částí: externí písemné, organizované a hodnocené regionálními zkušebními komisemi (Okręgowe Komisje Egzaminacyjne – OKE)³ a interní ústní (žadované a hodnocené školou).

Zkušební úlohy pro písemnou část maturitní zkoušky určuje CKE. Jsou vytištěny na jednotných formuláři pro celé Polsko.

Maturitní zkoušku lze skládat na základní nebo vyšší úrovni (nepovinný doplňující předmět vždy jen na vyšší úrovni, a proto ti, kdo chtějí skládat zkoušku z doplňujícího předmětu si musí zvolit vyšší úroveň).

Ústní část zkoušky se skládá z povinných předmětů: polština nebo jazyk národnostní menšiny, cizí jazyk; a z doplňujících předmětů: další cizí jazyk, jazyk národnostní menšiny, regionální jazyk (kašubština).

Písemná část se skládá z povinných předmětů: polština, cizí jazyk (stejný jako v ústní části) a z povinně volitelných předmětů (biologie, chemie, fyzika a astronomie, filozofie, zeměpis, dějepis, dějiny hudby, dějiny umění, informatika, latina a antická kultura, jazyk národnostní menšiny, matematika, společenské vědy, nauka o tanci); a z maximálně tří doplňujících předmětů (biologie, chemie, fyzika a astronomie, filozofie, zeměpis, dějepis, dějiny hudby, dějiny umění, informatika, latina a antická kultura, jazyk národnostní menšiny, kašubština, cizí jazyk stejný jako v ústní části, matematika, společenské vědy, nauka o tanci).

Pro úspěšné složení maturitní zkoušky (egzamin maturalny) a získání maturitního vysvědčení (świadectwo dojrzałości) je třeba dosáhnout nejméně 30 % z celkového počtu bodů za každý povinný předmět v ústní i písemné části.

¹ SITKO, Halina. Maturitní zkoušky v roce 2009 : základní informace. Varšava, 2008. 23 s. (prezentace – v tištěné podobě k dispozici v knihovně NÚOV)

KOLETYŃSKA, Katarzyna a SITKO, Halina. Externí hodnocení. Připravila Centralna Komisja Egzaminacyjna. Varšava,

2008. 33 s. (prezentace – v tištěné podobě k dispozici v knihovně NÚOV)

² <http://www.cke.edu.pl/>

³ OKE jsou v těchto městech: Gdańsk, Jaworzno, Kraków, Łomża, Łódź, Poznań, Warszawa, Wrocław

Slovensko

Typy inštitúcií	vek žiakov
Gymnázium	15-18/19
Stredná odborná škola	15-18/19/20
Stredné odborné učilište	15-19

Vzdelávanie poskytované strednými školami je buď všeobecné, alebo odborné. Všeobecné vzdelávanie je ukončené *maturitnou skúškou* (ISCED 3A), absolventi získajú *maturitné vysvedčenie*.

Odborné vzdelávanie môže byť ukončené bez maturity (ISCED 3C), absolventi získavajú výučný list alebo s maturitou (ISCED 3A), teda získavajú maturitné vysvedčenie.

Štúdium v gymnáziu, strednej odbornej škole, v strednom odbornom učilišti s najmenej 4-ročným štúdiom sa ukončuje maturitnou skúškou. Cieľom maturitnej skúšky je taktiež overenie vedomostí a zručností žiakov v rozsahu učiva určeného učebnými plánmi, učebnými osnovami a vzdelávacími štandardami a overenie toho, ako sú žiaci pripravení používať ich v ďalšom štúdiu, pri výkone povolání a odborných činnostiach, na ktoré sa pripravujú. Žiak môže vykonať maturitnú skúšku len z predmetov a spôsobom, ktoré sú stanovené. Skúška sa skladá z dvoch častí – externej a internej. Žiak posledného ročníka strednej školy do 30.9. písomne oznámi triednemu učiteľovi predmety a ich úroveň, ktoré si na maturitnú skúšku zvolil.

Školský zákon z roku 2008¹ (§ 76, s. 1944) uvádza (krátené):

Externá a interná časť maturitnej skúšky

Externú časť maturitnej skúšky tvorí písomný test, ktorý zadáva a vyhodnocuje Národný ústav certifikovaných meraní vzdelávania ... Externá časť maturitnej skúšky sa vykonáva v rovnakom čase na celom území Slovenskej republiky.

Dozor pri vykonávaní externej časti maturitnej skúšky a oprave testov vykonáva pedagogický zamestnanec, ktorý nie je zamestnancom školy, na ktorej sa externá časť maturitnej skúšky koná.

Externú časť maturitnej skúšky a písomnú formu internej časti maturitnej skúšky z predmetu cudzí jazyk ...vykoná žiak len z jedného cudzieho jazyka, ktorý si určí pri prihlasovaní na maturitnú skúšku.

Interná časť maturitnej skúšky v jednotlivých predmetoch maturitnej skúšky sa môže konať aj formou

- a) ústnou,
- b) praktickou,
- c) predvedením komplexnej úlohy alebo umeleckého výkonu,
- d) obhajoby komplexnej odbornej práce alebo projektu alebo úspešnej súťažnej práce,
- e) realizácie a obhajoby experimentu,
- f) kombinácie foriem podľa písmen a) až e).

Písomná forma internej časti maturitnej skúšky je písomný test, ktorý zadáva Národný ústav certifikovaných meraní vzdelávania. Písomná forma internej časti maturitnej skúšky sa vykonáva v rovnakom čase na celom území Slovenskej republiky.

Interná časť maturitnej skúšky je verejná okrem jej písomnej formy.

Žiak môže vykonať v jeden deň internú časť maturitnej skúšky okrem písomnej formy internej časti maturitnej skúšky a praktickej časti odbornej zložky najviac z troch predmetov.

Žiak vykoná internú časť maturitnej skúšky okrem písomnej formy a praktickej časti odbornej zložky v priebehu najviac piatich pracovných dní.

Žiak vykoná maturitnú skúšku v jazyku, v ktorom sa predmet vyučoval.

Certifikácia študentov gymnázia a strednej odbornej školy

Úradným dokladom o ukončení ročníka strednej školy je vysvedčenie. Ak žiak strednej školy prospel, postupuje do vyššieho ročníka. V poslednom ročníku štúdia na gymnáziu žiak vykonáva maturitnú skúšku. Maturitná skúška na gymnáziu sa skladá zo štyroch predmetov – slovenský jazyk a literatúra, cudzí jazyk, a dvoch voliteľných predmetov.

Ak občan Slovenskej republiky získa stredné vzdelanie v zahraničí, doklad o jeho ukončení podlieha nostrifikácii, ktorú vykonávajú príslušné úrady. Pred nostrifikáciou sa doklad posudzuje v Stredisku ekvivalencie dokladov, ktoré je zriadené pri Ministerstve školstva SR. Aby bol doklad nostrifikovaný, stredisko zároveň navrhuje rozdielové skúšky, ktoré je potrebné vykonať. Nostrifikovaný doklad o vzdelaní je rovnocenný dokladu o vzdelaní získanom v Slovenskej republike.

Dokladom o ukončení štúdia na strednej odbornej škole je vysvedčenie o maturitnej skúške, ktorá sa koná v poslednom roku štúdia. Maturitná skúška na strednej odbornej škole sa skladá zo 4 predmetov – slovenský jazyk a literatúra, cudzí jazyk, teoretická časť odbornej zložky a praktická časť odbornej zložky.

Osobitným typom ukončenia strednej odbornej školy je absolventská skúška. Je to komplexná odborná skúška, na ktorej sa overuje úroveň špecifických vedomostí a zručností žiaka zameraných na umelecké a pedagogicko-umelecké činnosti. Týka sa to predovšetkým konzervatória, školy úžitkového výtvarníctva a strednej zdravotníckej školy. Na základe úspešného zvládnutia absolventskej skúšky dostáva absolvent absolutorium.

Okrem toho stredné odborné školy zabezpečujú aj vyššie odborné vzdelávanie v špecializačnom pomaturitnom štúdiu, končiacom absolventskou skúškou. Dokladom o ukončení špecializačného pomaturitného štúdia je absolventský diplom.

Absolventi stredných odborných učilíšť získavajú po úspešnom ukončení vysvedčenie o záverečnej skúške a výučný list. Absolventi štvorročných študijných odborov stredných odborných učilíšť získavajú aj maturitné vysvedčenia a môžu sa uchádzať o štúdium na vysokých školách. Podmienky maturitnej skúšky sú totožné so strednými odbornými školami.

Národný ústav certifikovaných meraní vzdelávania² je štátnou rozpočtovou organizáciou s právnou subjektivitou, zriadenou Ministerstvom školstva Slovenskej republiky. Vznikol 1. septembra 2008 ako súčasť zmien vo vzdelávacom systéme, ktoré zavádza nový školský zákon na Slovensku.

¹ Zákon č. 245 z 22. mája 2008 o výchove a vzdelávaní (školský zákon) a o zmene a doplnení niektorých zákonov. Zbierka zákonov, 2008, Čiastka 96, s. 1914-1989.

http://www.nucem.sk/documents/125/legislativa/skolsky_zakon_245_2008.pdf

² <http://www.nucem.sk/sk/>

Studium ve středních školách se ukončuje bez maturitní zkoušky

Španělsko

Druhy středních škol	věk žáků
<i>Institutos de Educación Secundaria</i> (střední všeobecně vzdělávací školy)	16-18 (2 roky)
<i>Centros de referencia nacional</i> (národní referenční střediska)	16-18 (1,5 až 2 roky)
<i>Centros integrado de formación profesional</i> (integrováná střediska profesní přípravy)	

Kurzy *Bachillerato*, které vedou ke španělské obdobě maturitního vysvědčení a titulu maturant (*Bachiller*), poskytují *Institutos de Educación Secundaria* (střední všeobecně vzdělávací školy).

Formación Profesional de grado medio (střední profesní přípravu) poskytují také *Institutos de Educación Secundaria* a *Centros de referencia nacional* nebo *Centros integrado de formación profesional*.

První ročník maturitního kurzu (*Bachillerato*) se řídí školským zákonem z roku 2006¹. Je uspořádán do tří směrů: filozofie; přírodní vědy a technika; humanitní a společenské vědy. Kurikulum *Bachillerato* se skládá ze společných předmětů, z předmětů specifických pro každý směr a z volitelných předmětů. Všechny tři směry mají společné tyto předměty: věda pro současný svět, tělesná výchova, filozofie a občanství, dějiny filozofie, dějiny Španělska, španělský jazyk a literatura, úřední jazyk a literatura příslušného autonomního společenství a cizí jazyk a literatura.

Druhý ročník nového *Bachillerato* probíhá poprvé ve školním roce 2009/10.

Střední profesní příprava (*Formación Profesional de grado medio*) je strukturována do různých vzdělávacích cyklů (modulové studium různé délky) ve 22 oborech.

Tyto cykly se skládají z modulů s teoretickým i praktickým obsahem a jsou dvojího druhu: spojené se specifickými kompetencemi nebo transverzální. Všechny vzdělávací cykly obsahují modul pracovní příprava a orientace (*Formación y Orientación Laboral*), který poskytuje poradenství na trhu práce, seznámení s příslušnou legislativou a se zásadami bezpečnosti a ochrany zdraví při práci.

Hodnocení v *Bachillerato* je průběžné a hodnotí se každý předmět zvlášť. Ti, kdo na konci ročníku propadnou z jednoho předmětu, mohou skládat zvláštní zkoušku. Žáci prvního ročníku, kteří projdou ze všech předmětů nebo propadnou maximálně ze dvou, postupují do druhého ročníku. Propadnou-li z více než čtyř předmětů, musí opakovat celý ročník. Ti, kdo propadnou ze tří nebo čtyř předmětů, mohou opakovat buď celý ročník, nebo se zapsat do těchto předmětů v prvním ročníku znovu a přibrat si dva nebo tři předměty z 2. ročníku podle ustanovení školského úřadu. Tyto předměty však mohou být hodnoceny jen v případě, že žák postoupí do druhého ročníku ve stejném roce. Žáci mohou zůstat na tomto stupni maximálně čtyři roky. Úspěšní absolventi dostanou osvědčení a titul *Bachiller*, který umožňuje vstup do vysokoškolského vzdělávání.

V profesní přípravě je hodnocení také průběžné a po úspěšném absolvování všech modulů dostanou žáci osvědčení technika (*Técnico*) z příslušného oboru. Toto osvědčení umožňuje přístup do *Bachillerato* nebo do zaměstnání.

¹ Ley Orgánica 2/2006, de 3 de mayo, de Educación.

Švédsko

Druhy středních škol	věk žáků
<i>Gymnasieskola</i> (gymnázium)	16-19

Název *Gymnasieskola* je trochu zavádějící, protože tato střední škola nabízí 17 vzdělávacích programů, z nichž 14 je odborných.¹ Všechny národní programy i speciálně navržené programy poskytují rozsáhlé všeobecné vzdělání a obecnou způsobilost pro vstup do terciárního vzdělávání. Základní vyučovací předměty společné všem 17 vzdělávacím programům jsou: švédština / švédština jako druhý jazyk, angličtina, matematika, náboženství, občanská nauka, přírodověda, tělesná výchova a zdravotní péče a umělecké činnosti. Tyto základní předměty zaujmají asi třetinu vyučování. Ve zbývajícím čase žáci studují předměty specifické pro zvolený program a individuálně zvolené předměty. Úkolem individuálního programu je kvalifikovat žáky pro studium národního programu.

Hodnocení je průběžné a známky jsou udílány za absolvování každého kurzu. Hodnocení zahrnuje národní testy v některých předmětech. Známky jsou: prošel, prošel s vyznamenáním, prošel se zvláštním vyznamenáním, neprošel. Nekoná se žádná závěrečná zkouška – závěrečné vysvědčení (*Slutbetyg från gymnasieskolan*) je uděleno za absolvování studia. Skládá se ze seznamu kurzů ze studijního plánu žáka a ze známek obdržených za každý kurz. Po ukončení středního vzdělávání mají žáci právo na opakování testů, chtějí-li si zlepšit známky.

¹ Viz *Gymnázia ve Švédsku. Zpravodaj, 2006, č. 9, s. 6-7.*

Turecko

Druhy středních škol	věk žáků
<i>Všeobecné vzdělávací školy</i>	14-17
<i>Genel Lise</i> (všeobecně vzdělávací střední škola)	
<i>Anadolu Lisesi</i> (Anatolská střední škola)	
<i>Fen Lisesi</i> (přírodovědná střední škola)	
<i>Sosyal Bilimler Lisesi</i> (společensko-vědní střední škola)	
<i>Güzel Sanatlar ve Spor Lisesi</i> (umělecká a sportovní střední škola)	

<i>Anadolu Öğretmen Lisesi</i> (Anatolská střední pedagogická škola)	
<i>Çok Programlı Liseler</i> (střední školy s více programy)	
<i>Profesní a technické střední školy</i>	14-17
<i>Teknik Lise</i> (technická střední škola)	
<i>Endüstri Meslek Lisesi</i> (průmyslové střední školy)	
<i>Otelcilik ve Turizm Meslek Lisesi</i> (škola pro obchod a turismus)	
<i>Ticaret Meslek Lisesi</i> (obchodní střední škola)	
<i>Sağlık Meslek Lisesi</i> (zdravotnická střední škola)	
a další ¹	

Střední čtyřleté vzdělávání poskytují všeobecné, profesní a odborné školy absolventům základních škol. Střední školy navštěvují žáci ve věku 14-17 let. V některých školách, například v *Sosyal Bilimler Lisesi*, jsou přípravné třídy pro studium cizích jazyků určené žákům, kteří nesložili zkoušku z jazyka. Ti chodí jeden rok do přípravné třídy a jejich studium pak trvá pět let. Postup do dalšího ročníku závisí buď na výsledcích žáků ve všech předmětech, nebo na průměrné roční známce. Výkon žáka je měřen podle výsledků získaných při písemných nebo ústních zkouškách, praktických zkouškách, domácích úkolech a projektové činnosti ve vyučovací době nebo mimo ni. Hodnocení provádějí jednotliví učitelé. Průměrný výsledek z jednoho předmětu za semestr je vypočítán na základě průměru všech známek obdržených během semestru. Průměr za dva semestry dává roční výsledek. Žáci, kteří byli úspěšní ve všech předmětech, a ti, kdo dosáhli předem stanoveného výsledku, i když v některých předmětech měli podprůměrný výkon, postupují do dalšího ročníku. Žáci, kteří propadnou z více než dvou předmětů, opakují ročník.

Lise Diploması (diplom ze střední školy) je udělen žákům při úspěšném ukončení středního vzdělávání, v souladu se směrnicemi Ministerstva národního vzdělávání (*Milli Eğitim Bakanlığı – MEB*)² pro jednotlivé druhy středních škol. *Lise Diploması* je podmínkou pro vstup do vysokoškolského vzdělávání.

¹ Viz též *Středoškolské a vysokoškolské vzdělávání v Turecku. Zpravodaj, 2000, č. 11, s. 4-6.*

² <http://www.meb.gov.tr/>

Hlavní pramen:

EURYDICE – informační síť o vzdělávání v Evropě
http://eacea.ec.europa.eu/education/eurydice/index_en.php

Mapy: The World Factbook <https://www.cia.gov/>

Evropský a německý rámec kvalifikací

S mottem *Vzdělávání spojuje (Education Unites)* převzalo Německo během svého předsednictví EU v první polovině roku 2007 funkci průkopníka v rozvoji evropského prostoru odborného vzdělávání. Motto *Vzdělávání spojuje* ovlivňuje práci spolkové vlády i nadále. Vláda usiluje o zlepšení transparentnosti a prostupnosti evropských vzdělávacích systémů a o rozšiřování mobility a přeshraniční spolupráce.

Pilířem evropské spolupráce v odborném vzdělávání je kromě *Europassu* vytvoření *Evropského rámce kvalifikací pro celoživotní učení (EQR)* a *Evropského systému (přenosu) kreditů pro odborné vzdělávání (ECVET)*. Tyto nové nástroje mají podporovat nejen přeshraniční transparentnost a mobilitu, střednědobě budou působit stimulačně i na národní systémy vzdělávání.

EQR se svými osmi úrovněmi má fungovat jako nástroj k *překládání* mezi vzdělávacími a kvalifikačními systémy členských států. Jeho šance spočívá v tom, že výsledky učení mohou být na evropské úrovni zařazovány a srovnávány lépe než dosud. Rozhodující koncepcí EQR je důsledná orientace na výsledky učení a získané kompetence neboli *learning outcome*. Záleží na tom, co člověk umí, a ne na tom, kde a jak dlouho navštěvoval vzdělávací zařízení.

To umožňuje spravedlivější zařazování kvalifikací a kompetencí při srovnávání podnikové a školní profesní přípravy i při srovnávání vysokoškolského vzdělávání. Zvláště kompetence poskytované v rámci duální profesní přípravy by tím mohly v evropském srovnání dosáhnout přiměřeného ohodnocení. Tento aspekt ještě není z německého pohledu při veškerém dosaženém pokroku v evropské vzdělávací politice uspokojivě vyřešen.

EQF rovněž oživí diskusi o větší prostupnosti uvnitř německého vzdělávacího systému. Členské státy se na konferenci o odborném vzdělávání v Mnichově (2007) zavázaly, že budou EQR realizovat na národní úrovni.

Spolková vláda společně se sociálními partnery a zeměmi v inovačním kruhu (*Innovationskreis*)¹ svolaném spolkovou ministryní školství již provedla první nastavení výhybek. Členové diskutovali o strukturálních konceptech pro další rozvoj profesní přípravy, které by měly přispět k modernizaci a flexibilizaci, a tudíž nakonec také k posilování duálního vzdělávání. K četným opatřením, na kterých se inovační kruh dohodl, patřilo též vytvoření Německého rámce kvalifikací.

Společně táhnout za jeden provaz

V létě 2007 se Spolek, země a sociální partneři dohodli v nově zřízeném pracovním kruhu Německý rámec kvalifikací (*Arbeitskreis Deutscher Qualifikationsrahmens*), že se do roku 2010 vytvoří a vyzkouší Ně-

mecký rámec kvalifikací (DQR), který by přesahoval oblasti vzdělávání. DQR slouží k uvádění kvalifikací získaných v Německu do relace s osmi úrovněmi EQF.

DQR může též významně přispět k větší transparentnosti a srovnatelnosti různého ukončeného vzdělání uvnitř německého kvalifikačního systému a usnadnit skutečné uznávání kvalifikací a výsledků učení napříč vzdělávacími oblastmi. To předpokládá jeho přijetí žáky a zaměstnanci i zaměstnavateli, kterého se dosáhne jen tehdy, potáhnou-li všichni za jeden provaz.

Nové šance pro prostupnost a rovnocennost

Podáří-li se zařazování osvojených kompetencí do jednotlivých úrovní,lepší se prostupnost mezi profesní přípravou a vysokoškolským vzděláváním. Například jednodušší a srozumitelnější způsob přijímání na VŠ pro lidi s odbornou kvalifikací a započítávání ekvivalentních předchozích kvalifikací k vysokoškolskému studiu, a naopak uznávání kompetencí získaných na VŠ v profesní přípravě u lidí, kteří předčasně ukončili studium.

Rovnocennost kompetencí získaných v profesní přípravě a na VŠ se může odrážet v DQR. Tento strategický cíl nesmí pracovní kruh Německý rámec kvalifikací ztratit z očí. Důležitým úkolem pracovního kruhu bude ukázat a nově definovat průsečíky a přechody.

Výzva, která se vyplátí

Evropská spolupráce ve vzdělávání se zdárně rozvíjí. Důkazem jsou přeshraniční vzdělávání a další vzdělávání, nová generace evropských vzdělávacích programů, masivní podporování evropské mobility a zlepšení transparentnosti a uznávání ukončeného vzdělání. Formy duální profesní přípravy získaly v posledních letech v Evropě pozornost a dosáhly větší atraktivitu.

V příhraničním prostoru se již dnes vytvářejí regiony spolupráce nezávisle na státních hranicích. Německo zde může čerpat různé potenciály pro vzdělávání, zaměstnanost a hospodářský rozvoj. Evropský a německý rámec kvalifikací mohou fungovat jako katalyzátory.

Přeložila Jana Šatopletová

¹ Viz též *Zpravodaj*, 2009, č. 7/8, s. 15-18.

Pramen: STORM, Andreas. Vom Europäischen zum Deutschen Qualifikationsrahmen. Wirtschaft und Berufserziehung, 2008, Nr. 8, s.34.

Přechod ze školy do profesní přípravy

Lidé pokládají přechody za mimořádné komplikace ve vztahu k sociálnímu a fyzickému prostředí. Komplikace vznikají, jsou-li zdroje a strategie disfunkční. Lidé se pokoušejí redukovat je tím, že se přizpůsobují a vyrovnávají se se změnami. Řešení spočívá v tom, že si člověk uvědomí spolupůsobení objektivní situace a jejího subjektivního zažití a zvládnutí. Přechody znamenají období, ve kterých v identitě člověka probíhá krizový vývoj spojený s nebezpečím ztráty, také však šanci na nové uspořádání.

U problémů přechodu z jednoho prostředí do jiného jde o dispozice, které jedinec do problémových situací přináší. Ty musí být přizpůsobeny, rozšířeny a kombinovány specificky podle problému, má-li se přispět k řešení. Řešení úkolu je možné:

- poznají-li se důležité situace v rozhodování jako takové;
- definuje-li se úkol realisticky;
- jestliže se zkoumá a přesně odhadne vlastní obraz a obraz okolí;
- vytvoří-li se široké spektrum alternativ a shromáždí se nutné informace o alternativách a méně atraktivní alternativy se postupně vyřazují.

Nutnost řešení nutí ke kompromisům, které probíhají jako přizpůsobování zájmů profesním činnostem. Zkoumá-li rozhodující se subjekt pozorně alternativy jednání, dopracuje se k nějakému řešení, a pokud může doufat, že vůbec nějaké uspokojivé řešení existuje, začne se přizpůsobovat.

Dosavadní analýzy chování mladistvých v procesu volby profese nechaly ve vztahu k profesní orientaci a profesnímu rozhodování relativně bez povšimnutí účinky problémů, které se při přechodu projevují.

Průzkumy týkající se příčin konfliktů, potenciálů konfliktů a účinků konfliktů při přechodu ze školy do profesní přípravy se staly předmětem výzkumu, protože potíže, které se přitom vyskytují, nemohou být bez řádné analýzy určeny ani na straně podniků, ani na straně mladistvých. Problémy snižují šance na úspěch ve vzdělávání, který očekávají obě strany. Tématem se zabývalo několik odborníků.

Někteří odvozují konflikty od rozporu mezi individuálními očekáváními a objektivními požadavky. Jsou to spíše konflikty norem, kterým je třeba věnovat zvláštní pozornost, protože dnes již téměř neexistuje harmonické začleňování do budoucí profese.

Vysvětlení průběhu *odharmonizování* se z hlediska historického vývoje zdá být výstižné, v prognóze setrvávajících a neměnitelných změn postojů a chování je však statické. Jako nástroj řešení neuznává žádnou institucionalizaci, např. dříve existující podnikovou praxi, kterou nyní podniky naléhavě doporučují.

K překonání těchto konfliktů někteří navrhuji přizpůsobovat se změnám postojů a chování ve smyslu přizpůsobování se daným poměrům. Tyto pokusy o řešení konfliktů norem jiní vidí kriticky. Podle jejich názoru vzbuzují dojem, že se problémy řeší z velké části samy od sebe. K tomu se odpůrci staví pesimisticky, protože to ignoruje strukturální řešení existujících problémů. Jejich návrhy řešení vycházejí z toho, že konflikty ve fázi zaměstnání a ve fázi rozhodování o profesi jsou převážně způsobeny rozpadem představ o kýžené profesi a profesní realitou. K řešení navrhuji vypracovat tzv. personální komponenty. To jsou problémy, které mají lidé v procesu volby profese doma.

Řešení samo od sebe – přizpůsobením se poměrům – upouští od možností pedagogického utváření. Chce-li člověk chci dojít k možnostem řešení, musí nejdříve získat znalosti o tom, jak žáci sami nastávající přechod vidí, zda bude jasné, kde se jejich potíže nebo řešení objeví, zda lze doufat v pomoc, jinými slovy: chybí empirická základna pro rozvoj pedagogického utváření.

Nyní je k dispozici novější výzkum nástupu do profese, který analyzuje situaci dorostu z pohledu podniků. Rozlišuje se podle prahové struktury nástupu do profese. První práh je přechod ze všeobecně vzdělávací školy do profesní přípravy. Výzkum představuje zájem učňů a později pracovníků zaměstnávajících podniků. V budoucím vývoji se všeobecně očekává, že podniky budou mít při nábore odborných sil jak kvantitativní, tak i kvalitativní potíže, a proto musejí zvažovat metody a opatření, aby oslovily vhodné uchazeče, tj. při nábore zaměstnanců oslovily též potenciální zaměstnance z profesní přípravy v duálním systému.

Podstatnou otázkou je, jak mladí lidé se svými školními zkušenostmi s vyučováním vidí budoucí učební procesy v profesní přípravě. Je evidentní, že nacvičené žákovské role se jako vzor pro profesní přípravu, která je očekává ve škole a v podnicích s novými učebními procesy, kde dominuje praxe, nemohou uplatnit. Na jedné straně žáci vidí, že se pokračuje ve školním učebním procesu, na druhé straně tyto učební struktury a učební procesy nemohou být identické se známými procesy učení ve všeobecně vzdělávací škole.

Otázkou je, zda dosud předložené analýzy, které zodpovědně zjišťovaly jak struktury trhu práce, prognózy vývoje technických změn a konjunktury, tak i změn v požadavcích na kvalifikace, správně diagnostikovaly proces přechodu, který je pro mladistvé rozhodující. Zdá se, že konflikty norem tak, jak jsou popisovány, úzce souvisejí s krokem přechodu od ukončení školy až ke vstupu do profesní přípravy. Jako přijatelné se jeví to, že problémy přizpůsobování se běžnému životu v podnicích vzbuzují obavy. Zjevně u žáků vyvolávají nejistotu změněné podmínky ve vzdělávání. Hodně záleží na *správném* chování vůči mistrům odborné výchovy a spolupracovníkům v podnicích. Žáci se obávají, že nebudou umět korigovat chyby.

Navrhli jsme program pro shromažďování empirických dat, abychom zjistili faktory nejistoty, které při přechodu působí zatěžujícím způsobem. Hypotéza zní: *Poté, co padne rozhodnutí pro profesní přípravu – eventuálně ještě v procesu rozhodování s vědomím změny rolí ze žáka v učně – žáci vědí, že se přinejmenším ve třech bodech objeví změny oproti jejich dosavadní roli, o nichž málo vědí a s nimiž ještě nemají žádné vlastní zkušenosti.*

Chceme se touto otázkou zabývat empiricky. Názory vyslovené ve veřejných diskusích, jejichž nositelé poukazují na potíže v profesní přípravě a údajně našli indicie pro jejich vznik, nezůstávají žákům v procesu hledání vhodné profesní přípravy skryty. Pro zkoumání příčin by bylo užitečné dotazníkové šetření. První náhled poskytla anketa provedená u žáků na jednom zasedání.

Šetření bylo dobrovolné a dotazník byl krátký. 117 žáků – 57 dívek a 60 chlapců – odpovídalo bez další selekce, např. podle druhu školy, na otevřené otázky týkající se jejich představ – jistoty versus nejistoty; přání versus obavy – o budoucnosti profesní přípravy. Z odpovědí se vytvořily kategorie, které měly umožnit kvantitativní vyhodnocení. Otevřené otázky byly kladeny podle principu polovět, které se měly doplňovat.

Hodnocení šetření poukázalo na to, že jak tyto dostupné výsledky, tak plánovaná rozšířená anketa se značně širší klientelou by nedosáhla kýženého výsledku. Zkoumání domnělých potíží, obav a problémů pomocí otevřených otázek poskytuje odpovědi, které jsou nedostačující pro to, abychom zjistili podložený úsudek o věcném tlaku těchto problémů. To neposkytuje žákům ani učitelům systematickou zpětnou vazbu z profesních škol popř. z profesní přípravy v podnicích o tom, jak se mladiství v profesní přípravě zařazují, reagují na potíže, interpretují tyto potíže podle schopnosti je řešit. U všeobecně vzdělávacích škol existuje spíše stálost školní socializace, zatímco se vstupem do profesní přípravy začíná fáze profesní socializace, která

je nejen jinak strukturovaná, nýbrž jsou v ní stanoveny i jiné úkoly a cíle.

36,4 % účastníků ankety si myslí, že vzdělávání více závisí na učebních možnostech žáka a na osobě mistra odborné výchovy. 29,8 % vůbec nepovažovalo za nutné přemýšlet o obsahu vzdělávání. Naproti tomu 34 % se obává, že vzdělávání by se mohlo málo zabývat základními požadavky profesní přípravy.

Výsledek signalizuje kromě nejistoty: učení jen jako praktická příprava na pracovišti nebo vykonávání pomocných prací, také kritické požadavky na osoby a na učební obsahy. Obojí se má soustředěně využívat k úspěchu ve vzdělávání. Dotazovaní akceptují sekundární ctnosti, např. přesnost, o jejichž důležitosti stále slyší. Vedle připravenosti měnit své učební a pracovní chování tak, aby odpovídalo požadavkům učebního podniku, žáci projevují také strach. Nejvíce se obávají osobních problémů, např. neuznání, které by se v nové situaci mohly objevit.

Podle odpovědí na otázku: *Co mi nebude působit potíže?* jsou žáci připraveni osobně přispět. Souhlasí s významem kompetence pracovat v týmu v budoucím zaměstnání. 33,3 % nebude působit potíže, a dalších 27,4 % je připraveno naslouchat druhým. Také chtějí dodržovat sekundární ctnosti, např. přesnost. V tom spočívá odkaz na akceptování jiných forem učení, učebního prostředí a učebního místa.

Obavy se projevují i u otázky: *Co žáci shledávají špatným?* 57,3 % se obává nespravedlnosti a negativní atmosféry. Obavy se odrážejí v pozitivních očekáváních a nadějích u otázky: *Co považují za úžasné?* 64 % si přeje pozitivní atmosféru, 21,4 % radost z práce a jen 14,2 % uvádí věcné kategorie (výdělek, úspěch).

Nejistota vede jak k přáním, tak i k obavám, které vyplývají z neznalosti nových požadavků a podmínek. Příčiny problémů při přechodu spočívají v nedostatečných informacích, a také v nereflexovaných požadavcích kladených na učně ne v profesích, nýbrž v podnikové realitě. Požadavky a nerealistická přání týkající se profesní přípravy v duálním systému je třeba analyzovat a vyvodit z nich důsledky zvláště v Německu, kde je duální systém profesní přípravy nejvíce rozšířen a oceňován.

Přeložila Jana Šatopletová

Pramen: BEINKE, Lothar. Übergang Jugendlicher aus allgemein bildenden Schulen in die duale Berufsausbildung. Wirtschaft und Berufserziehung, 2008. Nr. 7, s. 38-41.

Užitečná EVE

Již více než 10 let se u nás využívají evropské vzdělávací programy. Pro odborné školy je z nich nejzajímavější program Leonardo da Vinci jako program určený specificky na podporu inovací odborného vzdělávání. Znamé jsou zejména projekty mobility (např. stáže žáků odborných škol v podnicích v zemích EU) nebo projekty, v nichž se vyvíjely nové vzdělávací materiály. Takových projektů se každoročně v každé členské zemi EU (a také v zemích EHP) realizovala celá řada, takže dnes již jdou jejich počty do tisíců.

Aby výsledky projektů využívali nejen jejich realizátoři a jejich partneři, ale využívaly se co nejvíce i na úrovni celé EU, byly postupně vytvářeny veřejně přístupné národní i nadnárodní databáze s informacemi o projektech a jejich výsledcích. Vyústěním tohoto úsilí bylo vytvoření a v březnu letošního roku zprovoznění databáze EVE. Zkratka je odvozena z francouzského názvu *espace virtuel d'échange* – virtuální prostor pro výměnu. EVE je elektronická platforma obsahující výsledky projektů financovaných z programů Evropské komise v oblasti vzdělávání, kultury, mládeže a občanství. Do databáze se tedy postupně ukládají i informace o výsledcích projektů realizovaných ve všech podprogramech nynějšího Programu celoživotního učení (*Life-long Learning Programme*), tj. i o projektech „leonardovských“.

Zajímá-li například někoho, jaké vzdělávací programy v oboru XY byly vypracovány a realizovány v posledních letech v dnes už více než 30 zemích EU a EHP, může si na Internetu v databázi EVE nejprve zjistit, které projekty to jsou. Když jich najde třeba několik desítek, o každém z nich se pak může dovědět,

jakou tematikou se zabýval, jaký byl jeho obsah, co bylo jeho výsledkem, které instituce jej realizovaly a další informace. Pokud ho některá taková charakteristika projektu zaujme, může pak pomocí zjištěných kontaktních údajů přímo oslovit realizátory projektů a třeba je požádat o vypracované vzdělávací programy.

Databázi EVE¹ provozuje Generální ředitelství pro vzdělávání a kulturu Evropské komise. Přístup do databáze je volný, zájemci si mohou hned po vstupu na úvodní stránku otevřít a přečíst pokyny k využívání databáze. V databázi lze vyhledávat podle různých kritérií, například podle oborů, cílových skupin nebo zemí. Jazyky, které lze při práci s databází EVE používat, jsou angličtina, francouzština a němčina.

Databáze EVE může i u nás zájemcům pomoci rozšiřovat si rozhled o odborném vzdělávání v zemích EU a především využívat výsledky prací zahraničních odborníků ve prospěch českého odborného školství.

Jaromír Coufalík

¹ <http://ec.europa.eu/eve>

Názory mladých lidí na vědu

Šetření Eurobarometr¹ zjišťující, co si mladí Evropané myslí o vědě a technice (2008).

Do šetření bylo zahrnuto 25 000 lidí ve věku 15-25 let z 27 zemí EU. Z článku o tomto šetření uveřejněného v časopise *research*eu*, vybíráme odpovědi na některé otázky. Celý článek je v tištěné podobě v knihovně.

82 %² lidí si myslí, že věda a technika (dále V+T) přináší víc užítka než škody. 67 % považuje V+T za mnohem zajímavější než politiku. 80 % si myslí, že V+T činí náš život zdravější, snadnější a pohodlnější. Jen 54% se domnívá, že V+T pomůže odstranit chudobu a hlad ve světě. A jen 49 % věří, že se technickým pokrokem víc pracovních míst vytvoří než ztratí. Vědecký pokrok by měl sloužit: rozvoji vědění (88 %); hospodářskému rozvoji (65 %); obchodu a podnikání (47 %). Za riziko pro zdraví lidstva mladí lidé považují:

znečištění ovzduší výfukovými plyny (87 %), nadbytek hnojiv ohrožující pitnou vodu (83 %); bydlení v blízkosti chemičky (83 %); nové epidemie (80 %); bydlení v blízkosti jaderné elektrárny (78 %); pesticidy v zemědělství (75 %); geneticky modifikované potraviny (60 %); bydlení v blízkosti vedení vysokého napětí (54 %); používání mobilních telefonů (41 %).

AK

¹ *Young people and science : analytical report. Flash Eurobarometer. 206 p. http://ec.europa.eu/public_opinion/flash/fl_239_en.pdf*

² Údaje v % jsou součtem: rozhodně souhlasí a spíše souhlasí.

*Pramen: RUGEMER, Christine: Mixed feeling. Eurobarometer Young People & Science. research*eu, 2009, No. 60, p. 35-37.*

Co nového v časopisech

<p>L'enseignement technique</p> <p>JORET, Jérémie.</p> <p>La performance énergétique : choisir en métier : dossier no 48. [<i>Energetický výkon. Vybrat si povolání, složka č.48.</i>] Enseignement technique, 2009, No. 222, p. I-XVI.</p> <p>Stavba méně energeticky náročných budov. Stavby s nízkou spotřebou energie. Obnovitelné energetické zdroje. Povolání zaměřená do budoucnosti. Přehled možností počáteční profesní přípravy na všech úrovních v oborech, které se zabývají výrobou a úsporami energie doplněný kontakty na jednotlivá vzdělávací zařízení. Celoživotní vzdělávání v energetice.</p>	<p>Céreq Bref,</p> <p>GUEGNARD, Christine, CALMAND, Julien, GIRET, Jean-François et PAUL, Jean-Jacques.</p> <p>La valorisation des compétences des diplômés de l'enseignement supérieur en Europe. [<i>Valorizace kompetencí absolventů vysokoškolského vzdělávání v Evropě.</i>] Céreq Bref, 2008, No. 257, p. 1-4, 1 tab.</p> <p>Počet vysokoškolských studentů v Evropě se v posledních 20 letech zdvojnásobil. Příliv absolventů na trh práce zhoršuje jejich profesní perspektivy tváří v tvář vývoji ekonomiky a společnosti. V tomto kontextu EU sází na zvýšení úrovně vzdělání a zdá se, že tato sázka má úspěch. Anкета uskutečněná v 15 zemích EU (včetně ČR) ukazuje, že vysokoškoláci se rychle dostanou do stálého zaměstnání a jsou spokojeni se svým profesním postavením. I když existují rozdíly mezi regiony, vysokoškoláci většinou zaujmají místa, na kterých se zhodnocují jejich kompetence.</p>
<p>Formation Emploi</p> <p>BÉDUWE, Catherine, FOURCADE, Bernard et GIRET, Jean-François.</p> <p>De l'influence du parcours de formation sur l'insertion: le cas des diplômés scientifiques. [<i>Vliv vzdělávacích cest na profesní začleňování diplomovaných absolventů vysokých škol.</i>] Formation Emploi, 2009, No. 106, p. 5-23, 5 tab., lit. 27.</p> <p>Stejný vysokoškolský diplom lze získat absolvováním různých vzdělávacích cest. Vede tato rozmanitost k různému profesnímu začleňování? Hypotéza byla testována na absolventech přírodovědecké univerzity s pomocí údajů z ankety Generace 98, kterou provedl Céreq. Poprvé se ukázalo, že cesty hrají relativně druhořadou roli ve srovnání se závěrečným diplomem a specializací. Cesty se stávají důležitější a dokonce potlačují roli specializace, jsou-li brány v úvahu všechna jejich spojení se závěrečnou specializací. Tyto počáteční výsledky zpochybňují homogenizující funkci diplomu a vyvolávají diskusi o důsledcích ztráty spojení mezi vzděláváním a certifikací.</p>	<p>QUENSON, Emmanuel.</p> <p>Les diplômes transversaux peinent à s'imposer sur le marché du travail. [<i>Transverzální diplomy se snaží prosadit na trhu práce.</i>] Formation Emploi, 2009, No. 106, p. 25-39, lit. 28.</p> <p>Na rozdíl od specializovaných diplomů reprezentujících období, kdy diplomy profesního vzdělávání umožňovaly nastoupit na určené kvalifikace ve specifických oborech, jsou transverzální diplomy pokládány za přizpůsobené flexibilitě organizací a přeskupování povolání v mnohých oborech. Přesto příklad profesního bakalaurátu (<i>bac pro</i>) ve výrobě ukazuje, že se transverzality snaží prosadit na trhu práce. Toto zjištění vede k tomu, že se ptáme na obtížnost vypracování nových vzorů diplomu, které by anticipovaly transformaci podniků.</p>
<p>BAILLY, Franck, LÉNÉ, Alexandre et TOUTIN, Marie-Hélène.</p> <p>La portée formatrice de l'expérience: entretiens auprès d'employeurs du secteur des services. [<i>Vzdělávací význam zkušenosti: rozhovory se zaměstnavateli sektoru služeb.</i>] Formation Emploi, 2009, No. 106, p. 41-58, lit. 63.</p> <p>Období školního vzdělávání strávená v podniku zaujímají důležité místo v profesní přípravě. Téměř samozřejmě je jim připisován formativní význam. Zkoumá se bezděčné spojení mezi dobou strávenou v podniku, zkušenostmi a znalostmi. Analýza rozhovorů se zaměstnavateli sektoru služeb ukazuje, že období v podniku mohou představovat formativní moment a zároveň odhalují kvality, které již zaměstnanci mají. Autoři se snaží charakterizovat významné faktory ve vytváření zkušeností. Na základě toho kriticky pohlížejí na roli období strávených v podniku jako součásti alternační profesní přípravy.</p>	<p>MOATTY, Frédéric et ROUARD, Françoise.</p> <p>Lecture et écriture au travail: les enjeux en termes de formation et de conditions de travail. [<i>Čtení a psaní při práci: úkoly ve vzdělávání a v pracovních podmínkách.</i>] Formation Emploi, 2009, No. 106, p. 59-73, 2 tab., lit. 31.</p> <p>Význam činností spojených se čtením a psaním v práci a problémy, které tkví v těchto činnostech při vzdělávání zaměstnanců. Výzkumy místa a významu jazyka při práci a jazykové kompetence zejména čtení a psaní. Kategorie analýzy jazykových činností zpracované během kvalitativního výzkumu při vzdělávání techniků a inženýrů na Vysoké škole průmyslové (CNAM). Tyto činnosti jsou zkoumány díky anketě prováděné u zaměstnanců, jejichž skutečný počet odpracovaných hodin překračoval dobu stanovenou pracovní smlouvou. V závěru článku se diskutuje o problémech vzdělávání personálu i o podmínkách vytvářených v podnicích pro intelektuální práci.</p>

Nové knihy v knihovně

BURDOVÁ, Jena a KALOUSKOVÁ, Pavla.

Potřeby zaměstnavatelů a připravenost absolventů škol - šetření v zemědělské sféře. Praha : Národní ústav odborného vzdělávání, 2009. 27 s. (Vzdělávání - informace - poradenství) Sg. 26849

Mezi kompetencemi, které respondenti sami ve svých odpovědích doplnili, byly nejčastěji zmiňovány odbornost, profesní znalosti a dovednosti, kladný vztah k práci, pracovitost a samostatnost.

Národní observatoř zaměstnanosti a vzdělávání NVF.

Předvídaní kvalifikačních potřeb trhu práce. Praha : Linde, 2009. 272 s. ISBN 978-80-86131-84-9 Sg. 26850

Vzdělání se specializací na textilní výrobu zaznamenalo v uplynulých letech výrazný útlum zájmu ze strany studentů a to dnes působí firmám obtíže při nahrazování odcházejících pracovníků. V současné době pociťují podniky nedostatečnou nabídku jak u pracovníků s výučním listem, tak v oblasti profesí, které vyžadují úplné střední a vysokoškolské vzdělání. Právě tyto profese však představují základ budoucí konkurenceschopnosti ...

The religious dimension of intercultural education : conference proceedings Oslo, Norway, 6 to 8 June 2004. [Náboženská dimenze v interkulturním vzdělávání. Jednání konference v Oslo, Norsko, 6. - 8. června 2004.] Strasbourg : Council of Europe, 2004. 126 s. ISBN 92-871-5621-2 Sg. 26851

BÎRZÉA, César.

Education à la démocratie: politiques éducatives au Conseil de l'Europe. [Vzdělávání v demokracii: vzdělávací politika v Radě Evropy.] Strasbourg : Conseil de l'Europe, 2005. 81 s. Sg. 26852

Apprendre et enseigner dans la société de communication. [Učit se a vyučovat ve společnosti komunikací.] Strasbourg : Conseil de l'Europe, 2005. 353 s. ISBN 92-871-5330-2 Sg. 26853

ŠTOČEK, Milan.

Rukověť střední školy : školní rok 2009/2010. Nový Bydžov : aTre, 2009. 148 s. Sg. 26857

Právní normy, právní výklady, organizace školního roku 2009/2010.

BENEŠ, Zdeněk, GRACOVÁ, Blažena, PRŮCHA, Jan a kol.

Učebnice dějepisu - teorie a multikulturní aspekty edukačního média : sondy a analýzy. Praha : Ústav pro informace ve vzdělávání, 2008. 85 s. ISBN 978-80-211-0570-6 Sg. 26858

Neměla by chybět informace o počátcích židovského osídlení v Čechách v 10. století (zpráva Ibrahima ibn Jakuba z let 965-966 dokumentuje nejen starobylost Prahy, ale dokládá též nejstarší židovskou přítomnost v Čechách). Obdobně je třeba

zmínit nejstarší právní normu pro postavení Židů v Čechách a na Moravě, potvrzovanou či upravovanou dalšími panovníky - „Statuta Judaeorum“ Přemysla Otakara II. z roku 1254. (Leo Pavlát)

CHAMOUTOVÁ, Daniela.

Nezaměstnanost absolventů škol se středním a vyšším odborným vzděláním - 2009. Praha : Národní ústav odborného vzdělávání, 2009. 68 s. (Vzdělávání - informace - poradenství) Sg. 26859

V dlouhodobějším horizontu lze očekávat příznivý vliv postupného snižování celkového počtu absolventů vlivem nižších počtů osob v populačním ročníku na nezaměstnanost absolventů. V populaci absolventů 2009 se však tento faktor ještě neprojevil.

MICHEK, Stanislav a kol.

Kvalita odborného vzdělávání a role sociálních partnerů. Praha : Národní ústav odborného vzdělávání, 2008. 102 s. Sg. 26863

MICHEK, Stanislav et al.

Quality of vocational education and training and role of social partners. Prague : National Institute of Technical and Vocational Education, 2008. 104 s. Sg. 26864

BŘÍZA, Vladimír.

Outlook 2007 : jak na elektronickou poštu : jak využíváme kalendář : jak pracujeme s kontakty : jak sdílíme úkoly : jak využijeme deník : jak pracujeme s poznámkami. 1. vyd. Praha : Grada, 2008. 116 s. (Snadno a rychle). ISBN 978-80-247-1961-0 Sg. 26874

Protože nejvíce času strávíte v postě a v kalendáři, přivítáte jistě možnost zobrazit si stručný seznam úkolů přímo v kalendáři, abyste viděli své termínované i netermínované povinnosti najednou a nemuseli neustále přecházet z kalendáře do úkolů a opačně.

Publikace vydané v době českého předsednictví EU

NŮOV.

Vocational education and training in the Czech Republic. [Odborné vzdělávání a příprava v České republice.] Praha : MŠMT, 2009. 104 s. Sg. 26860

NŮOV.

A Guide to present vocational education. [Průvodce současným odborným vzděláváním.] Praha : MŠMT, 2009. Přeruš. str. Sg. 26861

NŮOV.

Partnership between schools and employers - How schools collaborate with employers : schools and employers : initial and further technical education in the Czech Republic from the perspective of schools. [Partnerství mezi školami a zaměstnavateli - Jak školy spolupracují se zaměstnavateli. Školy a zaměstnavatelé. Počáteční a další odborné vzdělávání v České republice z pohledu škol.] Praha : MŠMT, 2009. 77 s. Sg. 26862

DAWKINS, Richard.

Boží blud : přináší náboženství útěchu, nebo bolest? 1. vyd. Praha : Academia, 2009. 477 s. (Galileo ; sv. 25). Název originálu: *God delusion* ISBN 978-80-200-1698-0 Sg. 26878

Mnoho příkladů uvádí i Zpráva o biblické gramotnosti ..., která také cituje naprostou shodu, jež panuje mezi učiteli anglické literatury, že biblická gramotnost je nezbytná pro plné

pochopení a ocenění jejich předmětu. Totéž zcela nepochybně platí i pro ... další evropskou literaturu. A pro lidi hovořící arabsky či indickými jazyky má patrně stejně zásadní význam pro pochopení vlastního literárního dědictví Korán, resp. Bhagavadgíta. A abychom seznam ucelili, hudbu Richarda Wagnera (která je, jak kdosi trefně podotkl, lepší, než jak zní) plně doceníte, jen pokud se vyznáte v severských bozích.

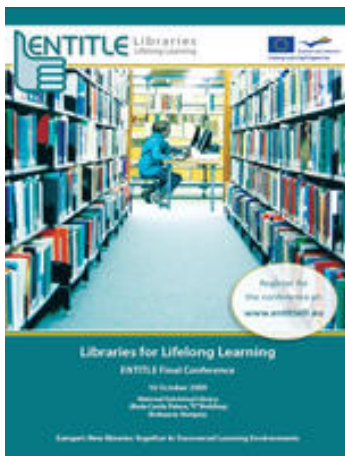
Zajímavé internetové adresy

Národní technická knihovna

NTK zahájila provoz v nové budově 9. 9. 2009. Webové stránky knihovny jsou poněkud pozadu za realitou, takže snímky ze současnosti v době uzávěrky Zpravodaje ještě nebyly k dispozici. Knihovna sídlí v Technické ulici č. 6 v Praze 6, což jistě potěší čtenáře, kteří si potrpí na mnemotechnické pomůcky, i když tak velkou budovu není třeba hledat podle čísla popisného. Ve stejné budově sídlí i Ústřední knihovna ČVUT a Městská knihovna v Praze. Internetovou adresu www.ntk.cz již obsadila jiná firma, a proto má NTK v nové adrese, na kterou se automaticky přepíná z www.stk.cz, zkratku z angličtiny. Vyhledávání v elektronických katalozích a databázích již funguje.

<http://www.techlib.cz>

Závěrečná konference projektu ENTITLE – Knihovny pro celoživotní vzdělávání

Projekt ENTITLE má vést veřejné knihovny k podpoře celoživotního vzdělávání lidí všech věkových skupin. Zaměřuje se na přispění knihoven poskytováním příležitostí k informálnímu učení, k odstraňování digitální ngramotnosti a sociálního vylučování apod.

Na projektu se podílí 12 zemí: Rakousko, Bulharsko, ČR, Dánsko, Finsko, Řecko, Maďarsko, Malta, Portugalsko, Rumunsko, Slovinsko a Spojené království. Závěrečná konference projektu ENTITLE se bude konat 16. října 2009 v Budapešti.

<http://www.entitlelll.eu/eng/Meetings/Events-Calendar/Final-Conference>

Čtenářův sympatický rádce

Tvůrci databáze ČTE_SY_RÁD si kladli otázku: *Proč lidé nečtou?* A i podle vlastních zkušeností si odpověděli: *Protože nevědí co!* V době Internetu, zrychlené práce i zábavy nemáme čas ani trpělivost hledat vhodnou knihu v záplavě nových titulů. V tom by měla pomoci neustále aktualizovaná databáze k doporučení čtivých knih. Ať jste bloudící čtenář (prostě nevíte, co číst), znučený čtenář (prostě jste už všechno přečetli)

či přesvědčený nečtenář (prostě nečtete) – ČTENářův SYmpatický RÁDce vám najde ty pravé knihy, které vás pobaví a potěší, ovlivní a posunou. No a pak se očekává, že je budete doporučovat dalším dosud tápajícím potenciálním čtenářům. <http://www.ctesyrad.cz/>